

Signalenkaart JONG doet mee!

Durf te vragen!

Hoe kunnen we zwaardere jeugdhulp voorkomen? Met die vraag ging 'JONG doet mee!' aan de slag. De uitkomst is een Signalenkaart die professionals handvatten geeft om een vermoeden te bevestigen dat het misschien niet goed gaat met een jongere.

Tekst Yolanthé van der Ree

'Ga altijd in gesprek als je het niet vertrouwt! Wat heb je te verliezen? Durf te vragen en verwacht niet dat je meteen antwoord krijgt. Blijf erop terugkomen.' Aan het woord zijn Robin van der Meel en Ruben van der Geest. Beiden zijn betrokken bij JONG doet mee! en bij de totstandkoming en verspreiding van de Signalenkaart. JONG doet mee! is hét platform van jongerenraden en jongeren uit Haaglanden die ervaring hebben in de jeugdhulp en/of met dak- of thuisloos zijn. Het platform geeft gevraagd en ongevraagd advies aan gemeenten en instellingen om de hulp te verbeteren.

Niet opvallen

Het zijn vaak jongeren die niet direct opvallen, zeggen zowel Robin als Ruben. En omdat ze niet opvallen, komt er niemand in actie. Zelf kunnen ze erover meepraten. Robin van der Meel (29) begon zichzelf te beschadigen toen ze in de brugklas zat. Dat was het gevolg van complexe problematiek. Haar snijwonden en littekens verborg ze door altijd lange mouwen te dragen, ook als de zon hoog aan de hemel stond. Ging de klas zwemmen, dan meldde zij zich ziek, voor de gymles kleepte ze zich nooit om. Jarenlang stelde niemand daar een vraag over en

pas toen ze een gymnastieklerares kreeg die ook haar mentor was, kon ze er niet langer omheen. De mentor kwam in actie en Robin werd aangemeld bij de hulpverlening.

Eind goed al goed, ware het niet dat ze nooit naar afspraken ging. 'Ik had totaal geen klik met die psycholoog', zegt ze daar nu over. 'En blijkbaar waren er geen afspraken gemaakt over terugkoppeling, want ik heb jaren kunnen spijbelen zonder dat ik daar ooit op aangesproken ben. En ja, natuurlijk had dat wel gemoeten. Niet dat ik dat leuk gevonden zou hebben,

SIGNALENKAART

HOE LATEN JONGEREN MERKEN DAT ZE HULP NODIG HEBBEN? DAT KAN HEEL VERSCHILLEND ZIJN! OP DEZE KAART STAAN SIGNALLEN DIE JONGEREN ZELF HEBBEN BENOEMD.

Contact zoeken en aandacht vragen

- Veel kleine (niet) relevante vragen stellen, zoals waar heb ik les, heeft u een extra blaadje
- Meer naar volwassenen toetrekken dan naar leeftijdsgenoten
- Minder gezellig doen in contact
- Wel iets vaags zeggen, maar geen duidelijke hulpvraag uitspreken

Extreem gedrag

- Ruzie maken met vrienden
- Drugsgebruik
- Opvallend stil zijn
- Opeens hele slechte cijfers halen
- Aansluiten bij jeugdgroepen of jeugdbendes
- Verandering van interesses, extreme hobby
- Boos zijn, niet meer luisteren, afduwen
- Heftig emotioneel reageren
- Opvallend ander gedrag dan eerst

Vermijden van contact

- Veel tijd buitenshuis doorbrengen
- Weglopen
- Afzondering
- Niet meer praten met de ouders
- Spijbelen
- Veel op straat zijn
- Niet naar school willen
- Thuis blijven bij moeder/gezin/veiligheid
- Geen contact meer met vrienden
- Vaker 'ziek'
- Afstandelijker
- Afwachtende houding
- Onzichtbaar zijn (zoals capuchon opzetten, dat kan ook een manier zijn om zichzelf veilig te voelen)

Verwaarlozen van zichzelf

- Slecht slapen
- Slecht eten
- Plotselinge verandering in eetgedrag / kleding

Tips

- Probeer de problemen bespreekbaar te maken. Help jongeren daarbij.
- Zorg eerst voor vertrouwen als basis.
- Informeer jongeren, bijvoorbeeld in een gastles. Jongeren herkennen dan hun situatie en komen daarna met hun vraag.
- Zet een voorbeeldfiguur in. Iemand die jongeren vertrouwen.
- De omgeving kan signaleren dat het niet goed gaat. Zij moeten kennis hebben over wat ze kunnen doen en wie er nog meer kunnen helpen.
- Zorg voor goede relaties met 2e lijns-hulpverlening en enige kennis van psychiatrische problematiek.
- Wil niet te snel een diagnose stellen en plak niet te snel een 'etiket'. Dat blijft lang 'plakken' en stimuleert vooroordelen.

*'Ik was heel afstandelijk,
maakte geen vrienden,
werd steeds stiller'*

maar het zou wel hebben geholpen om eerder de juiste hulp te vinden. Nu gebeurde dat pas jaren later.'

De bom barstte

Ook Ruben van der Geest had gewild dat eerder was opgevallen dat het niet goed met hem ging. Dat iemand ernaar had gevraagd, geïnteresseerd was in hoe het nu echt met hem ging. Dat had veel leed kunnen voorkomen, zegt hij nu. Al op de basisschool werd hij gepest en dat ging door op het voortgezet onderwijs. 'Ik keerde volledig in mezelf', vertelt hij. 'Ik was heel afstandelijk, maakte geen vrienden, werd steeds stiller. Op een keer toen ik weer geconfronteerd werd met het groepje dat mij pestte, barstte de bom. Ik werd opeens heel erg agressief. Dat viel natuurlijk wel op en volkomen overstuurd zat ik later bij mijn mentor. We hadden een gesprek dat best okay was, maar er werd verder geen actie ondernomen. Geen vervolg, geen afspraken voor de langere termijn.'

Jeanette van der Meer is werkzaam bij JSO, adviesbureau in het sociaal domein, en ondersteunt JONG doet mee!. Zij was als adviseur betrokken bij de totstandkoming van de Signalenkaart. Onder alle signalen ligt de veel grotere behoefte van 'gezien willen worden', zegt zij. 'Dat is waar het om gaat. Als professionals in en om het onderwijs, jongeren echt zien, kunnen jongeren met problemen minder makkelijk onder de radar blijven. Dan worden de vragen wel gesteld en kan er tijdig juiste hulp worden ingezet.'

Aanwezigheid

Dat is precies de reden dat het Samenwerkingsverband VO Delfland, interesse heeft in de Signalenkaart en hierover een workshop organiseerde voor de zorgcoördinatoren van de aangesloten scholen. JSO verzorgde de workshop samen met

jongeren van JONG doet mee!. Igna Mulder, teamleider Passend Onderwijs van het samenwerkingsverband, vertelt dat scholen op zoek zijn naar houvast, naar aanknopingspunten om problemen van leerlingen eerder te zien. De signalenkaart past bovendien goed in de recente focus op aanwezigheid die het samenwerkingsverband de scholen in wil brengen. 'We nemen aanwezigheid als uitgangspunt en bekijken wat nodig is om alle leerlingen zoveel als mogelijk aanwezig te laten zijn op school. Dat is een andere benadering dan dat je reageert op verzuim. Dan kom je pas in actie als een leerling al in de gevarenszone zit. Als je focust op aanwezigheid, werk je preventief. Dan zorg je er als school voor dat iedere leerling zich welkom en prettig voelt. En dan let je ook op signalen die misschien een voorbode kunnen zijn van uitval.'

Jacqueline Kurpershoek, adviseur Passend Onderwijs bij het samenwerkingsverband, vult aan: 'Door de focus op aanwezigheid kunnen we voorkomen dat leerlingen thuis komen te zitten. Signalen serieus nemen hoort daarbij. Het mooiste zou het zijn als alle signalen door dezelfde persoon worden opgevangen. Hij of zij kan ze dan aan elkaar knopen en de verbanden zien. Anders blijven het losse dingen die over het hoofd gezien kunnen worden. Maar het zou al helpen als docenten elkaar vaker opzoeken om uit te wisselen over gedrag van leerlingen. En in de leerlingenvergadering kan nog meer uitgewisseld worden over signalen of opvallende dingen van leerlingen.'

Igna Mulder: 'Ook iemand als de conciërge kan hier een mooie rol in spelen. Hij of zij ziet leerlingen buiten de lessen om. Soms lijkt het er zelfs op dat leerlingen de klas uitgestuurd willen worden om maar even lekker bij de conciërge te kunnen kletsen. De signalen die deze mensen opvangen

zouden we beter moeten koppelen aan de andere signalen.'

Vertrouwen

Veel signalen van de kaart zijn herkenbaar voor Robin en Ruben. Robin: 'Ik ging vaak voor iets onbenulligs naar de docent; gewoon omdat ik even aandacht wilde. De signalen zijn handvatten om een onderbuikgevoel te bevestigen. In plaats van je af te vragen "zie ik dat nou goed?", kun je beter vragen: "Ik merk dat je stiller bent dan aan het begin van het jaar. Is er misschien iets aan de hand? Wil je ergens over praten?" Als de leerling 'nee' zegt, haak dan niet af. Laat weten dat hij of zij altijd bij je kan aankloppen. Zorg voor vertrouwen als basis, stel je open op en heb geen oordeel.' 🍷

Meer informatie

